

SOFÍA
SEGOVIA

ŠEPOT
VČEL

Tento skvost magického realismu nabízí závratný vír historie, tragédie, spásy a samozřejmě i magie.

Washington Independent Review of Books

HOST

Vychází za finanční podpory Ministerstva kultury ČR

Copyright © Magdalena Sofía Segovia González, 2015

Copyright © Penguin Random House Grupo Editorial, S. A. U., 2015

Cover design by David Drummond

Translation © Romana Bičíková, 2021

Czech edition © Host — vydavatelství, s. r. o., 2021

(elektronické vydání)

ISBN 978-80-275-0899-0 (PDF)

ISBN 978-80-275-0900-3 (ePUB)

ISBN 978-80-275-0901-0 (MobiPocket)

*Tento román chci věnovat svému manželovi Josému,
našim dětem Sofii, Davidovi a Cristině a svým rodičům
Enriquemu a Susaně. Ze všeho nejvíc ale patří mé Soledad
Betancourtové, jejíž příběhy mě provázely životem.*

*Na těchto stránkách chci vzdát čest Franciscovi
a Lydii, Arturovi a Marí Luise, Chelovi, Marí Terese,
dalšímu Franciscovi a další Lydii, Angélice, Čňance,
Enriquemu a Marí Eleně.*

*Toto není příběh, který prožili a vyprávěli,
ale příběh, který inspirovali.*

1

Pláč dítěte se onoho časného říjnového rána mísil s šuměním větru, který se proháněl korunami stromů, s ptačím zpěvem a doznívajícím cvrkáním nočního hmyzu. Linul se z horského houští a stoupal k nebi, ale po pár metrech odumíral, jako by mu nějaké kouzlo bránilo se rozletět do světa a hledat lidské ucho, které by ho zaslechlo.

Celé roky se vyprávělo, jak don Teodosio cestou do práce na blízkém statku musel kolem toho nebohého opuštěného děťátka dozajista projít, neslyšel však ani pípnutí, a jak se Lupita, pradlena Moralesových, vydala do La Petaky pro nápoj lásky, ale cestou přes most si ničeho zvláštního nevšimla: kdybych to bývala zaslechla, přece bych ho z té země zvedla, netuším, kdo mohl takhle opustit novorozeňátko, jakkoli hrozně vypadalo, jen tak ho pohodit, aby umřelo samo samotinké, vykládala odpoledne komukoli, kdo byl ochoten ji poslouchat.

Byla to záhada. Na kom v okolí byly v poslední době patrné známky indiskrétního těhotenství? Čí bylo to nešťastné miminko? Ve městečku se zprávy o podobných indiskrecích šířily rychleji než nákaza spalničkami, takže pokud to věděl jeden člověk, věděli to všichni.

Jenže tentokrát nevěděl nikdo nic.

Každý měl nějakou teorii, ale nejsvůdnější pro kolektivní představivost všech byla ta, že robě patří některé čarodějnicki z La Petaky, o nichž se všeobecně vědělo, že si tělesné rozkoše dopřávají, jak se jim zlíbí, a když se jedné narodilo tak ošklivé a podivné dítě — trest Všemohoucího, či snad samotného ďábla, kdoví? —, rozhodla se ho shodit z mostu a nechat ho v rukou Božích.

Nikdo neměl tušení, jak dlouho dítě pod mostem bylo, opuštěné, nahé a hladové. Nikdo si nedokázal vysvětlit, jak přežilo v nečasu pod širým nebem, aniž vykrvácelo z nepodvázaného pupečníku, nebo jak to, že ho nesežraly krysy, draví ptáci, medvědi nebo pumy, jimiž se to v horách jen hemžilo.

A nikdo nechápal, jak ho stará chůva Reja našla, přikryté rojem živých včel.

Reja trávila svůj nekonečný čas stále na stejném místě, před jedním z přístřešků na statku La Amistad, které se využívaly jako sklady. Byla to prostá stavba bez oken, podobná dalším pomocným budovám postaveným za hlavním sídlem tak, aby na ně návštěvy neviděly. Jediné, čím se tohle stavení lišilo od ostatních, byla převislá střecha, díky které mohla stará chůva vysedávat venku v zimě i v létě. To, že jí přístřešek patřil, byla jen šťastná souhra náhod. Reja by si ho pro ochranu před zuřícími živly nezvolila, nebýt výhledu, který se jí odsud nabízel, a větru, který sem vanul z labyrintu hor a klesal k ní, jako by byl jen její.

Uplynula už dlouhá řada let od chvíle, kdy si stařena tohle místo vybrala, takže kromě Reji samotné už mezi živými nebyl nikdo, kdo by zažil den, kdy sem donesli její houpací křeslo, nebo kdo by si pamatoval okamžik, kdy se do něj chůva navždy usadila.

Teď už všichni věřili, že Reja nikdy nevstává, domnívali se, že v jejím věku — který už nikdo nedokázal s přesností určit — jí kosti dávno neslouží a svaly ji neposlouchají. Každé ráno hned za rozbřesku viděli, jak se něžně kolébá ve svém křesle, spíš zásluhou poryvů větru než svých starých nohou. Večer si potom nikdo nevšiml, kdy zmizela, protože se každý věnoval vlastnímu odpočinku.

Léta strávená v houpacím křesle způsobila, že lidé z města zapomněli, jaká Reja je a co si prožila: proměnila se v součást krajiny, zapustila kořeny do země, na níž se houpala. Její tělo bylo jako ze dřeva, kůže jako tvrdá, temná, zvrásněná kůra.

Nikdo ji nezdravil, když kolem ní procházel, stejně jako se nezdraví starý, skomírající strom. Děti z městečka se občas rozhodly vydat se za dobrodružstvím a chodily ji zpozvzdálí okukovat, a některé našly i dost kuráže na to, aby se k ní přiblížily a na vlastní oči se přesvědčily, že se jedná o živou ženu, a ne o sochu vyřezanou ze dřeva. Že se pod tou vrásčitou kůrou přece jen skrývá dost života, si všimly, až když Reja, aniž otevřela oči, přetáhla jednoho obzvlášť zvědavého dobrodruha svou hůlkou.

Reja nestála o to být kuriozitou, to spíš předstírala, že je kus dřeva. Byla raději, když si jí nevšímali. Měla pocit, že ve svých letech, po tom všem, co její oči viděly, uši slyšely, ústa namluvila, kůže pocítila a srdce vytrpělo, už toho zažila dost na to, aby to jednomu člověku stačilo. Nevěděla, proč je ještě naživu nebo proč tak otálí s odchodem, když už teď nebyla nikomu k užitku a tělo jí dočista vyschlo, a tak nechtěla vidět ani být viděna, nechtěla slyšet ani mluvit a cítit chtěla pokud možno co nejméně.

Ačkoli co se citů týkalo, ještě je tak docela neopanovala.

Pár lidí okolo sebe dosud strpěla. Jedním z nich byla Pola, další chůva, která už také měla svá nejlepšší léta za sebou. Strpěla i Francisca, protože kdysi dávno, když ještě sama sobě city nezakazovala, toho chlapce vroucně milovala, ale nesnesla ani jeho ženu Beatriz, ani jejich dcery. Nejen proto, že netoužila do svého života vpouštět kohokoli nového, ale také proto, že jí zkrátka připadaly nesnesitelné.

Nikdo od ní nic nepotřeboval a ona už nechtěla nic nabízet. Stáří ji krůček po krůčku zprostilo všech povinností posluhovačky. Už dlouho se nepodílela na údržbě a úklidu domu a jen pomalu srůstala se svým houpacím křeslem — do té míry, že už nešlo rozeznat, kde končí dřevěné tělo křesla a začíná to její.

Každý den se před rozbřeskem vydala ze svého pokoje k přístěnku, kde na ni pod střešním převisem čekalo věrné křeslo, a zavřela oči i uši, aby neviděla a neslyšela. Pola jí nosila snídani, oběd a večeři, kterých se Reja sotva dotkla, protože její tělo už mnoho živin nepotřebovalo. Zvedala se až o hodně později, když ji pod očními víčky zašimraly svatojánské mušky, aby jí připomněly, že padla noc, a když už v bocích cítila všechny štulce a štípance uštědřené dřevěným křeslem, které ta neustálá vzájemnost unavila mnohem dřív než Reju.

Občas cestou do svého pokoje otevřela oči, i když na ni vidět nepotřebovala. Potom se uložila na postel v koutě, ani se nepřikrývala, protože chlad už necítila, její kůže ho dávno nepropouštěla. Ale nespala. Její tělo již spánek nepotřebovalo. Zda to bylo proto, že toho za svůj život naspala tolik, kolik řádný člověk za život naspát má, nebo proto, že

se bála usnout, aby se nepropadla do spánku věčného, nevěděla. Příliš o tom nepřemýšlela. Po pár hodinách v měkké posteli pocítila další štulce a štípance, jimiž ji postel upozorňovala, že nadešel čas navštívit znovu přítele z nejvěrnějších, houpací křeslo.

Reja nedokázala přesně říct, kolik let už na tomto světě je. Nevěděla, jak se narodila ani jak se doopravdy jmenuje — pokud se jí vůbec někdy někdo obtěžoval nějaké jméno dát. Dalo se sice předpokládat, že musela prožít nějaké dětství, ale nepamatovala se na něj ani na své rodiče — pakliže někdy nějaké měla. Kdyby jí někdo řekl, že se zrodila ze země jako strom ořešák, věřila by mu. Nevybavovala si ani tvář muže, který jí udělal to dítě, ačkoli v duchu stále viděla jeho záda, když se od ní vzdaloval. Nechal ji ležet v chatrči z větví a hlíny, opuštěnou, napospas neznámému světu.

Vzpomínala si ovšem na ty silné pohyby v břiše, bodavou bolest v prsou a žlutavou, nasládlou tekutinu, která jí z nich vytryskla ještě předtím, než se to dítě narodilo. Jediný syn, kterého kdy měla. Nevěděla, jestli si pamatuje tvář toho chlapce, protože její paměť možná v krutém žertu spojila v jedno rysy všech dětí, bílých i snědých, které za své mládí odkojila.

Zcela jasně si vzpomínala na den, kdy poprvé vkročila do Linaresu, polomrtvá hladu a zimou, a kdy ještě cítila svoje děťátko v náručí, pevně přitisknuté k hrudi, aby ho chránila před mrazivým vichrem onoho ledna. Nikdy předtím z kopců nesestoupila, takže přirozeně nikdy neviděla tolik domů tak blízko u sebe, nikdy nekráčela ulicí ani nepřešla náměstí; právě tam se jí však slabostí podlomila kolena.

Věděla, že by měla požádat o pomoc, ačkoli netušila jak. Sama pro sebe by to neudělala, ale pro to dítě, které nesla v náručí a které už dva dny nesálo ani neplakalo, o ni požádá.

Právě tato pohnutka ji přiměla sestoupit do města, k němuž občas hleděla ze své chatrče v horách a z dálky si ho prohlížela.

Byla si jistá, že jí ještě nikdy nebyla taková zima. A možná že to obyvatelé města vnímali stejně, protože nikde neviděla ani živáčka. Nikdo se nechtěl vystavit tak ledovému vzduchu. Všechny domy jí připadaly nepřístupné. Okna i dveře byly zavřené na petlice, přes zabeďněné okenice nebylo nic vidět. A tak seděla na lavičce na náměstí, nerozhodná, stále promrzlejší a s čím dál tím palčivějším strachem o dítě.

Neměla ponětí, jak dlouho tam seděla, a možná by tam zůstala navždy a proměnila se v sochu, nebýt místního lékaře, dobrého muže, který se při pohledu na zoufalou ženu ustrnul.

Doktor Doria se do té sloty vydal jen proto, že paní Moralesová měla smrt na jazyku. Předě dvěma dny povila za přítomnosti porodní báby své první dítě. Její choť však nyní poslal pro lékaře, vyděšený horečkou, jež jeho ženu sužovala. Museli ji dlouze přesvědčovat, aby mu prozradila, odkud se bere její nepohodlí: z prsou. Nemoc se projevovala prudkou bolestí při kojení.

Mastitida.

„Proč jste mi to neřekla dřív, paní?“

„Styděla jsem se, pane doktore.“

Infekce se rychle šířila. Miminko plakalo, protože už víc než dvanáct hodin nedostalo napít. Matka si ho pro samou

bolest nedokázala přiložit k prsu. Doktor Doria nikdy neviděl ženu, která by zemřela na zánět prsních žláz, ani o takovém případě neslyšel; bylo nicméně zřejmé, že paní Moralesová umírá. Doktor ze sinalé pleti a horečného lesku v očích prvorodičky poznal, že nebohá žena brzy vydechne naposledy. Vyděšeně si pana Moralesa odvedl do chodby.

„Musíte mi dovolit vaši paní vyšetřit.“

„Ne, pane doktore. Dejte jí jen nějaký lék, to bude stačit.“

„Jaký lék? Vaše manželka umírá, pane Moralesi, musíte mi dovolit zjistit na co.“

„To bude tím mlékem.“

„To bude něčím jiným.“

Musel ho nějak přesvědčit: slíbit, že se dotkne, ale nebude se dívat, nebo že se podívá, ale nebude se dotýkat. Nakonec pan Morales souhlasil a přemluvil umírající ženu, aby si nechala prohmatat ňadra, a co hůř, aby doktorovi dovolila prohlédnout, a dokonce osahat svůj podbřišek a rozkrok. Nakonec ale nebylo potřeba na nic sahat: prudká bolest pánve a hnisavý poporodní výtok, který z pacientky vyvěral, byly předzvěstí bezprostřední smrti.

Jednoho dne se zjistí, co způsobuje smrt po porodu a jak jí předejít, bohužel pro paní Moralesovou tento den přijde až příliš pozdě. Nedalo se nic dělat, jen udržovat nemocnou v co největším pohodlí, než se konečně odebere na milost Boží.

Aby zachránil aspoň dítě, poslal doktor Doria pacholka Moralesových najít dojnou kozu. Mezitím se chlapečka snažil napojit z improvizované kojenecké láhve roztokem cukru a vody. Novorozeně ovšem kozí mléko pít odmítalo, bylo tedy zřejmé, že zemře pomalou a bolestnou smrtí.

Doria si cestou domů dělal starosti. S čerstvým otcem se rozloučil a řekl mu, že nic víc už nezmůže.

„Buďte silný, pane Moralesi. Jen Bůh ví, proč a jak činí.“
„Děkuji, doktore.“

Cestou ke svému domu si všiml ženy, strnulé jako kus čer-
ného ledu, což mu samo o sobě připadalo jako malý zázrak,
protože byl vyčerpaný a v tom chladu kráčel rychle a s hla-
vou skloněnou. Zahlédl ji sedět na lavičce na náměstí, přímo
vedle bronzové destičky, která hlásala, že onu lavičku vě-
novala městu rodina Moralesova. Jeho únavu na okamžik
přehlušil soucit, dost na to, aby k ženě došel a zeptal se, co
tam dělá a zda nepotřebuje pomoc.

Muž mluvil příliš rychle na to, aby Reja chápala, co
říká, ale jeho pohledu porozuměla a věřila mu dost na to,
aby ho následovala do jeho domu. Jakmile byla alespoň
trochu v teple, odvážila se poodkrýt tvářičku svého dítěte.
Byla promodralá a netečná, chlapeček ze sebe nevydal ani
hlásku. Doktor dělal, co mohl, aby ho oživil. Reja byla do-
sud ochromená zimou, a kdyby mohla mluvit, zeptala by se
ho, proč to dělá. Jenže ze sebe nedokázala dostat kloudné
slovo, a tak jen naříkala a naříkala, rozrušená z pohledu
na modrou tvář dítěte.

Netušila, kdy ji doktor svlékl, ani ji nenapadlo pozastavit
se nad tím, že je to poprvé, co ji nějaký muž zbavil oblečení
a nechtěl na ní ukojit svůj chtíč. Byla jako hadrová panenka,
nechala ho, aby ji prohlížel a prohmatával, a cukla sebou
jen ve chvíli, kdy se lékař dotkl jejích obrovských, horkých
prsů, bolestivě ztvrdlých nahromaděným mlékem. Potom
se nechala navléct do teplejšího, čistšího oblečení a ani se
neptala, komu patří.

Když ji doktor odvedl zpátky na ulici, pomyslela si, že už jí aspoň nebude taková zima, až ji posadí zpátky na lavičku, a překvapilo ji, když lavičku minuli, přešli náměstí a zabochili na cestu, která je dovedla ke dveřím nejhonosnějšího domu v okolí.

Uvnitř byla tma, stejně jako v jejím nitru. Reja nikdy neviděla lidi tak bílé jako ty, kteří ji v tom domě přijali. Usadili ji v kuchyni, kde jen klopila zrak. Nechtěla vidět jejich tváře, jejich pohledy. Chtěla být sama, zpátky ve své chatrči, i kdyby tam měla umrznout, chtěla být sama se svým smutkem, protože smutek ostatních nedokázala snést.

Dolehl k ní pláč novorozeněte, nejprve ho pocítila v bradavkách kojící matky, teprve potom ho uslyšela. Takto reagovalo její tělo vždy, když její dítě plakalo hlady, i když nebyla dost blízko na to, aby ho slyšela. Ale její miminko přece zmodralo, nebo ne? Nebo ho snad ten felčar zachránil?

V prsou ji bodalo čím dál tím palčivěji. Potřebovala úlevu. Potřebovala dítě.

„Schází mi dítě,“ pronesla potichoučku, ale zdálo se, že nikdo z lidí, kteří s ní byli v kuchyni, ji neslyšel. Odvážila se tedy promluvit hlasitěji: „Schází mi dítě.“

„Co to říká?“

„Že jí schází dítě.“

„Kam schází?“

„Chce říct, že jí chybí.“ Doktor donesl jakýsi balíček a podal jí ho. „Je zesláblý. Možná nebude správně sát.“

„Je to moje dítě?“

„Ne, ale potřebuje vás.“ Potřebovali se navzájem.

Reja rozevřela halenu, nabídla dítěti prs a dítě přestalo plakat. Nadra se jí pomalu vyprazdňovala a Reja si

s nastalou úlevou novorozeně prohlédla. Nebyl to její syn; to poznala ihned, protože zvuky, které vydával při pláči, při sání a při dýchání, byly jiné. Taky jinak voněl. Ale Reja se s ním spokojila. Zatoužila sklonit k miminku hlavu a zhluboka vdechnout pach v prohlubni jeho krčku, ale bála se, že by jí to možná nedovolili, protože to, co ji odlišovalo od tohoto cizího dítěte, byla barva. Její syn byl nejprve tmavý a potom temně modrý, kdežto tenhle chlapec pozvolna přecházel z jasně červené do bílé.

Všichni na ni mlčky hleděli. V kuchyni byl slyšet jediný zvuk, sání a polykání hladového miminka.

Alberto Morales při bdění u své trpící manželky usnul. Po těch dnech ženina sténání a pláče novorozeného syna si zvykl, že dokud dělají hluk, jsou naživu. To náhlé ohlušující ticho ho tudíž probudilo: jeho žena nenaříkala, dítě neštvalo. Neodvážil se na manželku ani sáhnout, vyděšeně se rozběhl hledat dítě.

V kuchyni našel služebnictvo a doktora Doriu shromážděné kolem čehosi, co považoval za mrtvolku svého syna. Jakmile si ho všimli, rozestoupili se, aby se mohl podívat.

Spatřil dítě, jak saje z toho nejtmašího prsu, jaký kdy v životě viděl.

„Našli jsme vašemu synovi kojnou.“

„Je dost černá.“

„Ale mléko má bílé, tak jak má být.“

„Ano? Bude syn v pořádku?“

„Bude. Měl jenom hlad. Jen se na něj podívejte.“

„Pane doktore, když jsem se probudil, moje žena byla úplně potichu,“ špitl Morales.

A to byl konec paní Moralesové.

Reja se od truchlení, bdění u mrtvé, pohřbu a pláče držela dál. Pro ni to bylo, jako by ta paní nikdy ani neexistovala, a občas, v těch chvílích, kdy jí chlapec dopřál trochu času, kdy sama sobě dovolila naslouchat tichému volání hor, začínala věřit, že toto dítě, které nevzešlo z jejího těla, vyklíčilo ze země, stejně jako ona, a nemělo jiných vzpomínek než na hory.

Zmocnilo se jí něco ještě silnějšího než mateřský instinkt a během následujících let pro Reju existovala na světě jediná věc: dítě. Představovala si, že ho udržuje naživu pro zemi, když jí bylo mateřství odepřeno, a tak ji nikdy ani nenapadlo přestat mu nabízet prs, ani když mu vyrostl první zoubek, ani když už měl zuby všechny. Prostě mu jen řekla, nekousej, chlapče. Její mléko bylo krmí, útěchou i ukolébavkou. Plakalo-li dítě: k prsu. Bylo-li nahněvané, hlučné, tesknivé, smutné, otrávené, usmrkané nebo nemohlo-li spát: k prsu.

Šest let si Guillermo Morales užíval prsů své chůvy Reji. Nikdo nedokázal zapudit myšlenku na to, jak to nebohé novorozeně málem zemřelo hlady, takže se nikdo neodvažoval mu cokoli odepřít. Jednoho dne ale nešťastného vdovce přijely do města navštívit tety Benítezovy. Pohled na dítě takřka školního věku přisáté k černému prsu služky je vrcholně pobouřil a důrazně po panu Moralesovi žádaly, aby toho spratka už od prsu nechal odstavit.

„I kdyby měl pojit hladem, chlapče,“ pronesla jedna.

„Je to skandál, Alberto, takhle se chová jen spodina,“ dodala druhá.

Na konci své návštěvy staré panny zmatenému otci nabídly, že si Guillerma vezmou na nějaký čas k sobě do Monterrey, protože usoudily, že jinak chlapec nepochopí, co se

po něm chce, a nenaučí se spát sám. Nikdy to totiž nedělal jinde než u prsů své chůvy Reji.

Reju zanechali s prázdnou náručí a s tak překypujícími prsy, že kudy chodila, tudy za sebou nechávala stezičku odkapávajícího mléka.

„Co si s tebou počneme, Rejo?“ stýskaly si ostatní služky, které už měly po krk toho, že po ní musejí uklízet.

Reja nevěděla, jak odpovědět. Věděla jen, že jí schází dítě.

„Ach, Rejo, pokud to má takhle pokračovat, radši tím mlékem nebudeme tak zbůhdarma mrhat.“

A tak jí začali nosit neduživé a osiřelé děti, aby je kojila, a skleněné lahvičky, aby je naplnila, protože čím víc kojila, tím víc mléka se jí tvořilo. Potom se ovdovělý Morales podruhé oženil, s Mariou, mladší sestrou své nebožky ženy, a společnými silami dali chůvě dalších dvaadvacet dětí k nakrmení.

V následujících letech nešlo Reju zahlédnout bez kojence u prsu, ačkoli s největší náklonností vzpomínala na Guillerma Moralese, první dítě, kterému byla kojnou a které ji zachránilo před neskonalou samotou a nasměrovalo na cestu, díky níž našla na dlouhé roky uspokojení a smysl života.

Guillermo se samozřejmě vrátil, dospěl v muže a založil vlastní rodinu. Po smrti svého otce — který zemřel stářím, ne jako oběť nemoci či násilí — zdědil statek a spolu s ním i chůvu Reju a ta odkojila i jeho děti, postupně, jak se rodily.

Bylo to zvláštní: děti se kojily ze stejného prsu jako předtím jejich otec. Jenže když navrhl, že najdou jinou kojnou, aby si Reja mohla odpočinout, jeho žena to rázně odmítla; copak by našli lepší mléko než od chůvy Reji? Ne, nenašli. A tak Guillermo ustoupil, ale ze všech sil se snažil na celou

záležitost nemyslet a předstíral, že si na svoje léta u Rejina prsu nepamatuje.

Guillermo, znavený neutuchajícím ruchem města, se poněkud výstředně rozhodl, že velký dům rodiny Moralesových na náměstí opustí a přestěhuje se na statek La Amistad, nacházející se asi kilometr od hlavního náměstí a obytných čtvrtí města. Tam potom zestárla jak Reja, tak on sám a nakonec po krátké nemoci zemřel. A po něm zdědil statek Francisco, jediný syn, který přečkal epidemii úplavice i žluté zimnice a dožil se dospělosti, a spolu se statkem zdědil i starou chůvu Reju a její houpací křeslo.

Dcery Francisca Moralese a jeho ženy Beatriz už Reja nekojila. Čas ji vysušil; stará chůva už si nepamatovala, kolik dětí v okolí bylo naživu díky její hojnosti, nepamatovala si, kdy jí ze zmáčknutého prsu vytryskla poslední bílá kapka ani pocit, jak se jí prsy plnily ještě dřív, než vůbec zaslechla pláč hladového děťátka.

Ale toto ráno roku 1910 mělo být jiné. Obyvatelé statku se probouzeli, tak jako každý den, připravení pustit se do díla. Pola otevřela oči, ale k posteli své spolubydlící se neotočila. Sdílely spolu světnici už několik desetiletí, takže Pola věděla, že starší chůva přichází a odchází tiše, bez povšimnutí. Tak to zkrátka chodilo. Zvenku už se linuly zvuky probouzejícího se statku, nádeníci si vyzvedávali náradí, aby se mohli vydat na pole s cukrovou třtinou, služebnictvo v domě zahánělo spánek. Bylo potřeba se umýt a obléknout, potom si v kuchyni vypít kávu a vyrazit do městečka nakoupit v pekařství na náměstí čerstvě upečený chléb. Pola dopila kávu s mlékem a vzala peníze, které jí paní Beatriz vždycky nechala v plechové krabičce v kuchyni.

Den sliboval slunečné počasí, ale Pola si přesto vzala pléd, protože v tuto hodinu, v tuto roční dobu ještě ve vzduchu zůstával chlad uplynulé noci. Vydala se tou nejkratší cestou do městečka, jako to dělala každý den.

„Už jdete, paní Polo?“ zeptal se jí zahradník Martín, jako to také dělal každý den.

„Ano, Martíne. Nechci meškat.“

Pole se tato rutina zamlouvala. Ráda chodila každé ráno pro chléb, protože se tak hned začerstva dozvěděla o všech novinkách a mohla se z dálky podívat na chlapce, teď již zestárlého, který se jí zamlada tolik líbil. Ráda kráčela v rytmu vrzání Rejina houpacího křesla po cestě lemované vzrostlými stromy, která spojovala statek s centrem městečka.

Dokud Reja ještě mluvila, vyprávěla jí, že ty stromy tu zasadil ovdovělý Alberto Morales, když ještě nebyly víc než tenké proutky.

Po návratu Pola jako obvykle zaneše staré chůvě snídani.

Pola se zničehonic zarazila a snažila se upamatovat. Co ta Reja...? Pola jako každý den prošla kolem černého houpacího křesla. Už dávno se nepokoušela zapříst s Rejou rozhovor, ale utěšovalo ji, že stejně jako ty staré stromy i chůva setrvala na svém místě a možná tam zůstane navždycky.

Ale dnes? Viděla ji, když procházela kolem? Otočila se.

„Zapomněla jste něco, paní Polo?“

„Viděl jste dnes chůvu Reju, Martíne?“

„No jistě, sedí v houpacím křesle.“

„Určitě?“

„A kde jinde by byla?“ podivil se Martín a spěchal za Polou.

Když dorazili k přístřešku, zjistili, že ačkoli se křeslo pohupuje, chůva Reja v něm nesedí. Znepokojeně se vrátili do komůrky, kterou obě chůvy obývaly.

Ani tam ji nenašli.

„Martíne, doběhni se zeptat nádeníků, jestli Reju neviděli. Dívej se po ní i cestou. Já to jdu říct paní Beatriz.“

Beatriz obvykle tak časně nevstávala. Spala s jistotou, že o všechno, co je potřeba pro zahájení dne, je postaráno: čerstvý chléb a káva na stole, zahrady zavlažené, vyprané prádlo vyžehlené. Ráda hned zrána naslouchala manželově očistě, zdálky a zasněně, teprve potom se plně probudila a ještě v peřinách se v klidu pomodlila růženec.

Jenže ten den neproběhla v domě Moralesových Cortésových ani očista, ani modlení a klid byste tu hledali marně.

2

Já jsem se narodil právě v téhle hroudě opracovaného kamení, malty a omítky, už dávno, není důležité, kdy přesně. Důležitější je, že první, s čím jsem přišel do styku poté, co jsem opustil matčino lůno, bylo čisté povlečení její postele, protože jsem měl to štěstí narodit se v úterý, a ne v pondělí. V rodině mé matky, Beatriz Cortésové Moralesové, se povlečení odjakživa převlékalo v úterý, tak jak to dělají všichni slušní lidé. Tohle úterý vonělo povlečení po levanduli a soli. Jak to, že si to pamatuju? Ne, nepamatuju, ale umím si to představit. Za všechny ty roky, co jsem s maminkou strávil, jsem nikdy nezažil, že by měnila své zvyky, způsob, jakým dělala všechny věci: vždy přesně tak, jak káže Bůh. A Bůh kázal, že povlečení se převléká v úterý a pere se o den dříve, při sušení na sluníčku se kropí levandulovou vodou a nakonec se vyžehlí.

Tak to chodilo každické úterý jejího života, s jedinou bolestnou výjimkou, která měla teprve přijít.

Mohlo to být i ten den, kdy jsem se narodil, ale nebylo. Tohle úterý bylo jako kterékoli jiné, takže vím, jak toho večera vonělo maminčino povlečení a jaký pocit byl se ho dotknout.

Sice si to nepamatuju, ale v den, kdy jsem se narodil, to v domě bylo cítit přesně tak jako vždycky. Pórovité kamenné

cihly nasákly jako houba vůněmi tří generací pracovitých mužů a žen, které puntičkářsky uklízely a nešetřily přitom octem ani mýdlem; vůněmi rodinných receptů a vyvařovaného prádla. Ve vzduchu se vždy vznášela vůně *dulce de leche*, mléčného karamelu s oříšky, který připravovala moje babička, a také vůně jejích zavařenin a marmelád, vůně tymiánu a merlíku, které rostly v kořenáčích na zahradě, a nejnověji vůně pomerančů, pomerančovníkových květů a medu.

Duše domu v sobě uchovávala i smích a dětské hry, napomínání a práskání dveřmi, přítomné i minulé. V mozaice dlažby byla uvolněná dlaždice, na kterou dupal bosou nohou můj dědeček a jeho dvaadvacet sourozenců, po nich v dětství můj otec a potom jako dítě i já; dlaždice, která jako žalobníček vyradila všechny noční lumpárny, protože její nevyhnutelné klapnutí matku té které současné generace vždycky upozornilo, že její ratolesti kují nějaké pikle. V trámech domu to bezdůvodně vrzalo, dveře skřípěly, okenice rytmicky tloukly do zdí, i když nefoukalo. Venku bzučely včely a cikády nás každé letní odpoledne těsně před soumrakem obklopovaly svým šíleným, neutuchajícím zpěvem, zatímco já si užíval poslední dobrodružství končícího dne. V zapadajícím slunci nejdřív spustila svou píseň jedna cikáda, pak se k ní přidávaly další, až se nakonec zničehonic rozhodly všechny naráz umlknout, jako by je vydělila padající tma.

Narodil jsem se v živoucím domě. Pokud jste v něm někdy během zimy ucítili vůni pomerančovníků nebo jste uprostřed noci zaslechli přízračné chichotání, nikdo se příliš neděsil. Byla to součást jeho podstaty. V tomhle domě

nejsou žádná strašidla, říkával mi tatínek. To, co slyšíš, jsou jen ozvěny, které si dům uchoval, aby nám mohl připomenout, kolik lidí už v jeho zdech žilo. A já tomu rozuměl. Představoval jsem si, kolik hluku museli natropit dědeček a jeho dvaadvacet sourozenců, a připadalo mi logické, že i o tolik let později slyším v některých koutech domu ozvuky jejich smíchu.

Stejně tak se domnívám, že i já za svůj život otiskl v tomhle domě své ozvěny. Ne nadarmo mě maminka okřikovala, tak už ticho, kluku, vždyť jsi jak ty cikády. A tenhle dům zanechal svůj otisk ve mně, dosud jej v sobě nosím. Jsem si jistý, že v buňkách svého těla nosím nejen maminku a tatínka, ale i levanduli, pomerančovníky, maminčino povlečení, babiččiny rozvážné kroky, pražené oříšky, klapání zrádné uvolněné dlaždice, téměř zkaramelizovaný cukr, mléčný karamel, šílené cikády, vůni starého dřeva a hliněné dlažby. Tvoří mě také pomeranče, nezralé, sladké i nahnílé, med z květů pomerančovníku a mateří kašička. Tvoří mě všechno, co se v té době dotklo mých smyslů a té části mozku, kde se uchovávají vzpomínky.

Kdyby bylo v mých silách dojít tam sám a znovu se na dům podívat, znovu ho všemi smysly cítit, udělal bych to.

Jenže jsem starý, a proto potřebuju vás, mladíku. Teď už za mě rozhodují mé děti — ty, jež mi zbyly —, a dokonce i má vnoučata. Už řadu let mi nedovolily sednout za volant ani vyplnit šek. Mluví na mě, jako bych je neslyšel nebo jim nerozuměl. Popravdě, a tady to klidně přiznám, je slyším, ale neposlouchám. Jistě, nezdráhám se připustit, že oči mi už neslouží tak jako dřív, ruce se mi třesou, nohy

se brzy unaví, a když mě navštíví vnoučata a pravnoučata, rychle mi dochází trpělivost, ale ačkoli jsem starý, ještě nejsem nemohoucí. Víím, jaká je doba a jaké nehorázné částky je potřeba za všechno platit; nemusí se mi to líbit, ale nebudu to svévolně ignorovat.

Vím naprosto přesně, jakou cenu zaplatím za tenhle výlet.

Jsem sice starý, ale netrpím samomluvou ani nevidám věci, které neexistují. Zatím ještě ne. Umím rozlišit mezi vzpomínkou a skutečností, i když vzpomínky mě začínají lákat mnohem víc než realita. V duchu si procházím, kdo co řekl, kdo si koho vzal za muže nebo za ženu, co se stalo předtím a co potom. Znovu prožívám ten sladký pocit, když schovaný ve vysokých větvích ořešáku natáhnou ruku, utrhnu si ořech a rozlousknu ho tím nejlepším louskáčkem, jaký jsem kdy měl: vlastními zuby. Slyším a cítím věci, které jsou mou součástí dnes jako včera, které vyvěrají z mého nitra. Někdo si vedle mě loupe pomeranč, a jakmile mi k nosu dolehne jeho vůně, rázem se octnu v mamčině kuchyni nebo v tatínkově sadu. Lahve průmyslově vyráběného *dulce de leche* mi připomínají neúnavné ruce mé babičky, která dokázala nad ohněm celé hodiny míchat mléko s cukrem, aby zkaramelizovalo bez připálení.

Bzuket včel a cikád, který ve městě skoro neslyšíme, mě nutí vydat se na cestu do dětství, i když už nemůžu běžet. Dosud čichem hledám jakékoli stopy po levanduli a zachytávám její vůni, i když víím, že není skutečná. Když v noci zavřu oči, slyším klapnutí uvolněné dlaždice, vrzání trámů a bouchání okenic, i když v mém městském domě žádné uvolněné dlaždice ani trámy nebo okenice nejsou.

Mám pocit, že jsem zas ve svém domě, v domě svého dětství, ze kterého jsem příliš brzy odešel. Cítím, že tu nejsem sám, a to mě těší.

Tak pojďme, mladíku, musím toho hodně vidět a hodně vyprávět, včetně věcí, které se staly, když jsem ještě nebyl na tomhle světě.

3

Beatriz Cortésová Moralesová si to říjnové ráno roku 1910 zapamatovala navždy.

Bušili jí na dveře tak urputně, až si byla jistá, že jí jdou oznámit, že na polích s cukrovou třtinou hoří. Beatriz opus-tila vyhrátou postel a šla otevřít. Za dveřmi stála uplakaná Pola: nemůžou nikde najít starou chůvu Reju. Není v posteli? Ne. Tak už sedí v houpacím křesle? Taky ne. Kde jinde by stařenka mohla být?

Mrtvá, určitě, leží někde v křoví. Beatriz znala Reju celý svůj život, Moralesovi a Cortésovi byli koneckonců sousedé, takže se často navzájem navštěvovali. Přestože Beatriz znala Francisca Moralese, který se měl stát jejím manželem, odjakživa, zamilovala se do něj až v šestnácti letech, když se vrátil po studiích stavebního inženýrství na univerzitě Notre Dame a o Bílé sobotě ji během oslav požádal o tanec, právě když začala hrát romantická skladba.

Od chvíle, kdy zemřel její tchán a svůj majetek odkázal Franciscovi, sdílela Beatriz s manželem všechnu zodpovědnost, včetně té za právě pohřešovanou chůvu.

Moralesovi vzburcovali zaměstnance statku: jedny poslali vyptat se do města, další hledat do křovin v kopcích. „Co když ji schválil medvěd?“

„To bychom našli stopy.“

„Kam mohla jít, vždyť se už třicet let nehnula ze svého místa!“

Na tuhle otázku neměli odpověď. Ať už byla Reja živá, nebo mrtvá, bylo potřeba ji najít. Zatímco Francisco koordinoval pátrání po chůvě z koňského sedla, Beatriz se usadila v jejím prázdném křesle, které pod ní zavržalo. Připadalo jí, že to bude nejlepší místo, kde počkat na zprávy, ale po chvíli požádala pradlenu Lupitu, ať donese ještě jednu sesli. Mohla se snažit sebevíc, ale zkrotit křeslo, jemuž byly obrysy jejího těla cizí, se jí nedařilo.

Strávila tak několik nekonečných hodin, na své vlastní židli, vedle prázdného křesla chůvy Reji, které se samovolně houpalo, snad komíhané větrem, jenž dul z kopců, nebo prostě jen ze zvyku. Kuchařka Mati jí přinesla snídani, ale Beatriz neměla chuť. Nedokázala nic než hledět do dálky a pokoušet se rozpoznat nějaký pohyb, nějaké narušení monotónní nehybnosti osetých polí nebo nedotčené krásy hor.

Výhled do kopců a polí s cukrovou třtinou byl odsud nádherný, to musela uznat. Nikdy si krajinu z tohoto místa neprohlížela, ale teď už chápala, co na něm Reju na počátku tak okouzlo. Ale proč se věčně dívat na ty nekonečné, neměnné kopce? Proč navěky sledovat jen prašnou cestu, která se mezi nimi vine? A proč se vůbec rozhlížet po okolním světě, když to chůva stejně dělala se zavřenýma očima? Na co čekala?

Beatriz byla praktická žena, a tak během čekání na zprávy došla k závěru, že chůvu už najdou živou jen stěží. Nežbylo než začít plánovat pohřeb: nebožku zahalí do bílého lněného plátna a pochovají ji v rakvi z pěkného dřeva, pro

kteřou už nechala poslat. Mši odslouží otec Pedro a na pohřeb nejstarší ženy z širého okolí sezvou celé městečko.

Jistě, bez těla by se žádný pohřeb konat nemohl. Mohla by se bez nebožky konat aspoň zádušní mše?

Co se týkalo houpacího křesla, nedokázala Beatriz rozhodnout, co s ním. Mohli by ho spálit nebo rozštípat na třísky a rozptýlit v zahradě nebo ho — ve formě popela či pilin — nasypat k zemřelé do rakve. Nebo ho nechat, kde bylo, jako připomínku těla, které se v něm tak dlouho houpalo. Připadalo by jí jako svatokrádež, kdyby tato součást chůvy Reji měla znovu sloužit někomu jinému. Tím jediným si byla jistá.

Pozorně si křeslo prohlédla, vlastně ho nikdy neviděla prázdné. Nikdo se nikdy nesnažil ho spravovat nebo jakkoli udržovat, a přesto bylo v dobrém stavu. Při houpání trochu vrzalo, ale jinak se zdálo, že odolává času i nečasu, stejně jako jeho majitelka. Symbióza mezi křeslem a jeho paní se nedala popřít a Beatriz tušila, že dokud bude žít jeden z páru, bude žít i druhý.

S úlekem si všimla, že po cestě mezi třtinovými poli se z kopců někdo vrací. Běžel.

„Co se děje, Martíne? Našli jste ji?“

„Ano, paní. Pan Francisco mě poslal pro povoz.“

Beatriz ho sledovala, jak pádí najít požadovaný dopravní prostředek. Takže našli tělo, pomyslela si a navzdory praktické nátuře pocítila prudkou lítost. Chůva Reja byla velmi stará a dalo se očekávat, že zemře spíš dříve než později, ale Beatriz by si bývala přála, aby ze světa odešla jinak: v klidu a míru, ve své posteli nebo houpajíc se ve svém křesle. Ne takhle, možná rozsápaná nějakým zvířetem, sama a docela

určitě vyděšená nebo podchlazená na téhle cestě, která se ztrácela v kopcích.

Tolik toho prožila a měla skončit takhle?

Beatriz se z lítosti rychle oklepala, než sem dorazí s tělem, má ještě co dělat.

Jenže když se muži s naloženým vozem vrátili, ukázalo se, že její plány a přípravy byly zbytečné. Navzdory všem očekáváním byla stará chuva stále naživu.

4

Francisco jí později vyprávěl, jak Reju našli nádeníci asi pět mil od domu. Pospíchali pro něj, celí dotčení, protože když starou paní konečně objevili, Reja jim odmítla cokoli říct a nechtěla se pohnout z místa. A tak Francisco poslal pro vozík a potom se tam vydal sám. Reju našel, jak sedí na kameni, odpočívá se zavřenýma očima ve stínu divokého olivovníku a lehce se pohupuje. V náruči držela dva balíky: jeden zabalený do zástěry, druhý do plédu. Francisco k ní došel, potichu, aby ji nevyplašil.

„Chůvo, to jsem já, Francisco,“ oslovil ji a Reja otevřela oči. Dodalo mu to odvahy. „Co děláš tak daleko od domova?“ zeptal se jí, ale odpověď od ní nečekal, stará chůva už několik let nemluvila.

„Šla jsem ho hledat,“ opáčila Reja tiše, hlas ochraptělý stářím a léty nepoužívání.

„Koho?“

„To plačící dítě.“

„Chůvo, tady žádné děti nejsou,“ přesvědčoval ji Francisco.
„Už dávno ne.“

Reja mu místo odpovědi podala oba balíky.

„Co v nich je?“ Francisco jako první uchopil balík zabalený do zástěry a rozevřel ho, ale v tu ránu ho zase

vyděšeně upustil. Byl v něm včelí roj. „Chůvo, co to má být? Pobodaly tě?“

Balík dopadl na zem a poslední včely, které ještě zůstaly v zástěře, podrážděně vyletěly hledat viníka.

Několik nádeníků se rozběhlo pryč, dál od nebezpečí, a včely je pronásledovaly, ale jen pár metrů. V jednu chvíli se všechny naráz v letu zastavily a vrátily se, jako by je něco svolávalo domů. Uzlíček, který Reja stále držela v náruči, ten v plédu, se pohnul. Francisco a někteří z jeho zaměstnanců, již odolali nutkání vzít při prvním zabzučení rozložených včel nohy na ramena, jen užasle sledovali, jak si chůva raneček přivinula k hrudi a dál ho kolébala, jako se houpe malé dítě.

„Chůvo, co tam ještě máš?“

Vtom balíček propukl v pláč a začal sebou zběsile mrskat.

„Má hlad, chlapeček,“ špitla chůva a pokračovala v kolébání.

„Ukážeš mi ho?“

Chůva rozbalila pléd a Francisco a jeho muži konečně uviděli, co se v něm ukrývá. Bylo to dítě.

S hrůzou v očích ucouvli. Někteří se pokřižovali.

5

Nikdy jsem nežil v dětinských bludech o tom, kde se berou děti. Odjakživa jsem věděl, že pohádka o čápech je přesně jen to: povídačka, která se vykládá příliš zvědavým dětem. Moje maminka mi v těchto otázkách nikdy nelhala, což pro dámy její doby nebylo zrovna typické. Když jsem se vztekal, opakovala mi, jak dlouhý měla porod, když jsem ji neposlouchal, stěžovala si, jak moc ji bolel. Občas mám pocit, že kdyby mohla, po každém mém průšvihy by mě nechala nějakým způsobem zaplatit za každou kontrakci.

Má matka byla dobrá žena. Opravdu. Jen si nedokázala vysvětlit, kde jsem se vzal já. Tím nemyslím biologickou stránku věci, byla to inteligentní žena, a přestože žila v dobách, kdy se dbalo na zdrženlivost, věděla, že z manželských intimností vznikají děti. Problém tkvěl v tom, že když zjistila, že je těhotná, už dávno měla za to, že období její plodnosti je u konce: obě moje sestry byly vdané, a jedna jí dokonce už povila vnuče. To, že jsem se v jejím životě zjevil takhle pozdě, pro ni bylo překvapení.

Za těchto okolností není těžké pochopit, jak ji šokovalo zjištění, že je ve svých pozeňnaných devětatřiceti letech opět těhotná. Dokážu si představit, jak trpěla, když měla o svém stavu zpravit mé starší sestry. Ještě horší muselo

být oznámení radostné noviny dámám v lineareském společenském klubu. A zcela chápu její zoufalství, když se jí po dvou slečinkách se stužkami a kraječkami narodil kluk jako buk, věčně od bahna, se zavšivenou hlavou a rukama plnýma černých ropuch.

Narodil jsem se mamince v době, kdy už plnila povinnosti babičky. Milovala mě z celého srdce a já ji jakbysmet, ale měli jsme jisté neshody. Vzpomínám si, že když už mě nemohla ozdobit volánky a mašličkami, navlékala mě aspoň do oblečků jako pro urozené španělské princátka, které sama šila. Jenže ve mně nebylo urozenosti, ani co by se za nehet vešlo, a španělského už vůbec nic, i když maminka dál trvala na tom, že budu nosit vyšívané obleky šité podle poslední módy z madridských magazínů.

K její nelibosti jsem byl pořád upatlaný od jídla, bláta nebo psích, kravských či koňských výkalů. Měl jsem neustále odřená kolena a světlé vlasy slepené a ztmavlé nánosem špíny. Nikdy mi nevadily věčné nudle u nosu. Kapesníček s vyšitými iniciálami, který mi na mamčin rozkaz vždy vkládali do kapsičky, mi sloužil ke všemu možnému, jen ne k jejich otírání. Nějakou dobu jsem taky raději jedl brouky než kuřecí nebo hovězí játra, která mi maminka nechávala připravovat, abych měl pěkně červená líčka, ale to si pamatuju jen z vyprávění.

Teď, když jsem otcem, dědou, pradědou, dokážu uznat, že nebylo snadné se mnou jednat, tím spíš mě vychovávat.

Maminka si celý život stěžovala, že když už jsem se konečně naučil mluvit, moje nejoblíbenější slova byla „ne, já sám“ a „to je nespravedlivé“, že jsem dřív běhal než chodil, a jakmile jsem se dokázal sám přemísťovat, vylezl jsem

na každý strom, na který jsem narazil. Stručně řečeno: nezvládala mě. Připadala si příliš stará a měla za to, že když už vychovala dvě skoro dokonalé dcery, své mateřské povinnosti si dávno splnila měrou vrchovatou.

Jednu dceru, jak sama říkala, chovala jako oko v hlavě, protože moje nejstarší sestra Carmen byla skutečná krásvička. Maminka jí odmala natáčela blond vlásky do lokýnek a těšilo ji, když nad ní lidé vzdychali, jaký je to andílek, panenka, malá princezna. Když vyrostla a odjela studovat do Monterrey, zlomila svým odchodem srdce polovině chlapců ve městě, a lámala je i později, už jako vdaná paní. I když se o tom nikdy ani slovem nezmínila, i když se vdala a žila daleko odsud, vím, že moje sestra se styděla za to, jak se v ulicích městečka udržuje legenda o její kráse. Maminka celé roky schraňovala nesčetné milostné dopisy slibující věčnou lásku, plné kýčovitých veršů, od všech nápadníků, jejichž city Carmen neopětovala, ale kteří jí neúnavně psali před svatbou i po ní. Z toho, jak maminka ty listy střežila a chlubila se jimi jako trofejemi, kdykoli se k tomu naskytla příležitost, byste skoro řekli, že je snad psali přímo jí.

Druhou dceru dle svých slov chovala jako ucho v hlavě, protože moje druhá sestra, ač také hezká, se pyšnila především krásným hlasem. Maminka Consuelo nutila zpívat před každým, kdo zavítal na návštěvu, a její melodický hlas se vždy dočkal chvály.

„Má hlas jako anděl!“ shodovali se všichni.

Já nikdy žádné anděly zpívat neslyšel, ale nejspíš to musela být pravda: moje sestra měla hlas jako anděl. Málokdo ale tušil, že se za ním skrývá vpravdě ďábelská povaha. Ani v těch nejhorších chvílích neztrácel Consuelin hlas svou

libozvučnost a cokoli, co vypustila z pusy, znělo jako píseň. Klidně mohla syčet, nepřibližuj se ke mně, usmrkanče zavšivená, je mi z tebe zle, a mamince to stále znělo jako andělský chór.

„Jen mu vyprávím pohádky,“ odpovídala, když se jí maminka ptala, co to tomu dítěti vykládá.

Já byl jedním z mála, kdo byl vůči jejímu kouzlu imunní. Maminka nechápala, jak to, že se sestře nevrhám k nohám, kdykoli nás poctí svou návštěvou. Nechápala, že radši trávím dny někde daleko ani proč jsem radši bydlel u své starší sestry Carmen, když mě poslala na návštěvu do Monterrey. Vždyť tvoje sestra je tak hodná, tak hezká, tak milá, opakovala mi maminka neustále ve snaze náš vztah vylepšit nebo aspoň napravit.

Takže jsme v rodině měli dva anděly a jednoho chlapce, což jsem byl já. Když o mně maminka mluvila, znělo to skoro omluvně: tohle je náš chlapec. Případně: tohle je ten navíc. Nikdy o mně neřekla, že jsem syn, kterého si vždycky přála, buď se neodvážila, nebo ji to nikdy ani nenapadlo. Ach, bože! vzdychala neustále. Nevzpomínám si, že bych někdy do maminky narazil — na chodbě, na dvoře, v jídelně nebo v kuchyni — a ona hlasitě nezavzdychala, ach, bože! Ach, bože, frkala, podívej se na ty vlasy, na ten usoplený nos, to oblečení, jak to, že jsi tak špinavý, tak hnědý, úplně neotesanec, na tohle už jsem moc stará, ach, bože! A později zbylo jen ach! a nakonec už ani to ne, jen odevzdané frknutí.

Co naplat, byl jsem hlučný, pokřikoval jsem pronikavým hlasem, moje tělo se stávalo útočištěm pro všechna klíšťata, vši a blechy, které potřebovaly domov a potravu, takže mamincino snažení nechat mi narůst zlatavé kudrny se mýjelo

účinkem. Nakonec mě prostě okudlali nakrátko. Vypadal jsem jako ze sirotčince.

Ach, bože!

Kdyby mě měla na starosti pouze maminka, možná bych nakonec nosil víc mašlí než moje sestry. Před tímhle osudem mě zachránily okolnosti, neboť můj tatínek, který byl v době mého narození už dědečkem a smířil se s tím, že svoje pozemky bude obdělávat jen proto, aby je odkázal svým zeťům, nehodlal připustit, aby jeho jediného, ač pozdně narozeného syna někdo proměnil v nastrojeného měkkotu. A ačkoli do výchovy svých dcer se nikdy moc nevměšoval, jakmile se dozvěděl, že se mu narodil syn a dědic, do jeho výchovy začal své ženě mluvit. Moc dobře věděl, že v naší době, v naší zemi, kdy nás co chvíli navštíví kolem zuřící válka, není pro choulostivé místo.

Maminku hned tak něco z rovnováhy nevyvedlo, ale konfrontace s mým tatínkem ji musely rozčilovat víc, než byla schopná snést. Mého otce milovala, což bylo u ženy — která byla navíc už babičkou — v pokročilém věku čtyřiceti let takřka nemyslitelné, a tak se přece jen v otázkách mé výchovy trochu stáhla, aby měla klid. A tatínek, přestože byl odhodlaný vychovat syna, jak se sluší a patří, neměl čas ani způsoblost na to, aby si mě vzal plně na starost, nejprve proto, že netušil, co si počít s miminkem a posléze batoletem, a později proto, že musel často jezdit sem a tam, na všechno dohlížet, bránit své dobytčí ranče v Tamaulipasu a sady v Nuevo Leónu.

Přesto jsem měl kolem sebe spoustu lidí, kteří se mi věnovali. Moje chůva Pola mě nechávala s kuchařkou Mati, která mě svěřovala pradleně Lupitě, jež mě zas občas „zapomněla“

u zahradníka Martína a ten mě nakonec po chvíli zanechal ve společnosti a dobré péči Simonopiově. Simonopio už mě až do setmění, dokud někdo nevyšel z domu a nezačal se po mně shánět, nikomu jinému na krk nepověsil.

6

Sice jsem dosud nebyl na světě, ale můžete mi věřit, mladíku, že moji rodinu Simonopiův příchod nezvratně poznamenal. Byl to rodinný zlom, který znamenal tenkou hranici mezi životem a smrtí, ačkoli to jsme pochopili až mnohem později.

Můj tatínek si svou reakci na to, když chlapce poprvé spatřil, do konce života nepřestal vyčítat.

Jakkoli byl zcestovalý a studovaný, jakkoli se cítil osvěcenější než ostatní, nikdy se tak docela nezbavil předsudků a pověr, které se udržely ve městečku, vedle nějž odnepaměti žily čarodějnice. Možná ho celá situace znervózněla: prázdné houpací křeslo, nevěstná chuva, jistota, že z toho stařenka nevyvázne živá, hledání v keřích v okolí domu a potom i dál od něj, pak nalezení chůvy, to, že promluvila, válečnický naladěný včelí roj v zástěře a nakonec novorozené dítě se znetvořenou tváří, zahalené do chůvina plédu a živoucí příkrývky včel.

Co se týče tak důležitých prvních dojmů, Simonopio, jak chlapce na nátlak chůvy Reji a navzdory námitkám mých rodičů a kněze pokřtili, neudělal zrovna nejlepší. Nádeníci mého otce prosili, aby tam toho netvora nechal, pohozeného u cesty pod keřem olivovníku.

„Je to vůle Boží, pane, ten kluk je ďábel,“ přesvědčoval ho Anselmo Espiricueta.

To už se tatínek vzpamatoval, dodal si sil a uvědomil si, že je světaznalý, zcestovalý, studovaný a osvícený muž. Setřásl prvotní šok a pověry a zadumal se nad tou záhadou.

„To je absurdní. Tady na takové věci nevěříme, Espiricueto,“ opáčil a dál se věnoval vyslýchání chůvy.

Z těch několika málo slov, které ze sebe stařenka vypravila, nakonec Francisco pochopil, kde a za jakých okolností dítě našla. Jak a proč se vydala do kopců a došla až k mostu, pod nímž chlapec ležel, na to nikdy nikdo nepřišel. Slyšela jsem ho, opakovala, slyšela jsem ho. Nic víc. Ať už jste pověřiví, nebo osvícení, všichni vědí, že zaslechnout slabounký pláč dítěte pohozeného pod mostem, když jste od něj několik mil daleko, je zkrátka nemožné.

Taková to byla záhada a ještě ji umocnilo, když don Teodosio a mladá pradlena Lupita prohlásili, že když tudy chvíli předtím procházeli, ničeho si nevšimli. Záhada si začala žít vlastním životem. Jak to, že stará chůva ten pláč slyšela? Neexistovala na to odpověď. Alespoň ne taková, aby se jí dalo uvěřit.

„Já neslyším, ani když žena u oběda mluví přímo vedle mě,“ vykládal Leocadio, nádeník ze statku, každému, kdo byl ochotný ho poslouchat.

Jednu věc ale nikdo popřít nemohl: skutečnost, že nehybná, zdřevěnělá stařena opustila svůj malinký svět a šla nebohé dítě zachránit a považovala za vhodné ho vzít a odnést, i s jeho okřídlenými společnicemi. Když chtěl můj tatínek včely pokrývající celé novorozené tělíčko oklepat, Reja mu v tom zabránila.

„Nech je, chlapče,“ řekla a znovu miminko zabalila.

„Ale chůvo, vždyť ho pobodají.“

„Už by to udělaly.“

Můj otec trochu uraženě nakázal svým mužům, aby chůvu naložili na povoz, ale Reja jen pevně sevřela svůj uzlíček, vyděšená, že by jí ho mohli sebrat a splnit pohrůžku, že dítě nechají znovu pohozené u cesty.

„Je můj.“

„Je tvůj, chůvo,“ ujistil ji tatínek, „a pojede s námi.“

„Včely taky.“

Francisco roj včel trochu zdráhavě a hodně obezřetně, ale přesto vlastnoručně znovu zabalil do chůviny zástěry a naložil na vůz. A tak se vydali na zpáteční cestu k domovu a k prázdnému houpacímu křeslu.